

Heydər Əliyev Azərbaycan–Gürcüstan dostluğunu yeni epoxada əbədləşdirdi

Gürcüstan Azərbaycanlıları Ağsaqqallar Şurasının sədri İsak Novruzovla II söhbəti təqdim edirik

– İsak müəllim, ötən söhbətinizdə dediniz ki, Heydər Əliyev Qaratəpədəki komsolol şəhərciyində ağac ekəndə ona siz kömək etmişiniz. Həmin ağacın taleyi ilə sonralar maraqlandınız mı?

– Təbii ki, Ulu öndərin özü kimi, əkdüyü o küknar da mənim üçün əziz və unudulmaz olub. Onun bitməsi, böyüməsi və qorunması həmişə diqqətimdə olub. Gürcüstan müstəqilliyini qazanandan sonra həmin ərazi təhlükəsizlik orqanlarının sərəncamına verildi. Ondan sonra başa giriş yasaq edilərsə də, mən səlahiyyət və nüfuzumdan istifadə edib vaxtaşırı Ulu öndərimizin öz əlləri ilə əkdüyü ağacı onun Borçalıdakı daim boy atan yadığı kimi ziyarət edirəm.

– Ümummilli lider Heydər Əliyev Gürcüstanda yaşayan soydaşlarımızın bir çoxunun şəxsi həyatında da silinməz izlər qoyub, istedadlı və bacarıqlı kadrların yüksəlişinə dəstək verib.

dan məhrum oldum. Daha doğrusu, proporsional qaydada deputat seçilməyə imkan verilmədi.

– Bunun səbəbi nə idi?

Təbii ki, səbəb bəlli idi və bu barədə dəfələrlə açıq şəkildə danışmışam. O dövrdə Aşağı Kartili bölgəsinin qubernatoru olan Levan Mamaladze buna imkan vermədi. Bu o Mamaladze idi ki, bölgədə azərbaycanlıların fəaliyyətini və fəallığını qəbul edə bilmirdi. O özünü zahirən azərbaycanlıların dostu kimi göstərirdi, əslində isə bacarıqlı soydaşlarımızı irəli buraxmırdı. Bizim özümüzünkülərdən də bəziləri onu azərbaycanlıların sadıq dostu kimi təqdim edirdilər.

O zaman Mamaladzenin azərbaycanlılara qarşı riyakar münasibətinə, onları gizli şəkildə sıxışdırmasına ciddi etirazımı bildirdim. Bundan sonra "hərmetli qubernator" mənim fəaliyyətimi qəbul etmədi, regionun və azərbaycanlıların problemlərini həllində iştirakıma

dildi. Nəhayət, 2000-ci il martın 22-də Heydər Əliyev Gürcüstan rəsmi səfərə gəldi. Həm Azərbaycanın, həm də Gürcüstanın iqtisadi və siyasi həyatında çox əlamətdar hadisələrlə zəngin olan

dələrimizin, maddi-mənəvi dəyərlərimizin, bir sözlə, tarixi yaddaşın qorunub saxlanılmasına xüsusi önəm verdi. 1993-cü ildən başlayan bu iş mütəmadi olaraq davam etdirilmiş, Gürcüstan azərbaycanlılarının bütün problemləri diqqətdə saxlanılmış və onların həlli gündəmə gətirilmişdir.

– Yeri gəlmişkən, Gürcüstanın o dövrdəki gərgin siyasi vəziyyəti, xüsusən də azərbaycanlılara edilən təzyiqlər, onların kütləvi deportasiya edilməsinə açıq-gizli cəhdlər, yəqin ki, yaddan çıxmıyab. Belə bir vaxtda Heydər Əliyev bu yaramazlıqlara qətiyyətlə son qoydu.

– Bəli, 1993-cü ildə Gürcüstanda ictimai-siyasi və iqtisadi vəziyyət son dərəcə gərgin idi, hadisələrin məcrası hər gün dəyişirdi. Soydaşlarımızın narahatlığına ciddi səbəblər var idi. Bu narahatlıqları və haqsızlıqları Heydər Əliyev kimi siyasətçi görə bilərdi və gördüdü. Ulu öndər ilk gündən bu məkrli münasibətlərin aradan qaldırılmasını tələb etdi. Düşmən qüvvələr duruş gətirə bilməyib geri çəkildi. Azərbaycandan

bundan məharətlə istifadə edirdilər. Gürcüstanda da erməni daşnaklarının xalqımıza qarşı təzyiqləri güclənməkdə idi. Hətta yerli ermənilərin və millətçi gürcülərin terrorundan qorxuya düşən soydaşlarımızın Gürcüstandan Azərbaycana axını başlanmışdı. Ermənəsilli gürcülər quldur və işğalçı ermənilərlə, gürcülərin Xüsusi Təyinatlı Polis Dəstəsinin başçısı Mixidironla əlbir olaraq azərbaycanlılara qarşı açıq təzyiqlər, təhqir, şantaj kampaniyasına başlamışdılar. Oğurluq, quldurluq faktları günü-gündən çoxalır, adamlar illərlə məskunlaşdıqları yurd-yuvalarından dirdərgin salınırdı.

Gürcüstanın azərbaycanlılar yaşayan sərhəd kəndlərində belə hadisələr ara vermədən intensivləşirdi. Məqsəd də aydın idi: azərbaycanlı ailələrini yurd-yuvalarından qovaraq həmin ərazilərə asanca sahib olsunlar. Bu təbii ki, Azərbaycan üçün də qorxulu idi, çünki Dağlıq Qarabağdan gələn məcburi köçkünlər probleminə Gürcüstandan qaçanların da əlavə olunması Azərbaycanda gərginliyi artırmaqla siyasi sabit

– Heydər Əliyev dünyanın hər yerində azərbaycanlıların problemləri ilə maraqlanırdı, Gürcüstanda isə onların idarəçilikdə layiqincə təmsil olunmasını daim nəzərdə saxlayırdı, milli-mədəni inkişafda bu amilə xüsusi diqqət yetirirdi. Elə buna görə də Ümummilli lider dünyada yaşayan bütün azərbaycanlıların prezidenti sayılırdı. Mənim şəxsi həyatımda isə Heydər Əliyevin rolu atəliq qayğısı qədər böyük və dəyərlidir. Sovet dönəmində bir təsadüfdən başlayan bu tanışlıq Gürcüstan parlamentinin üzvü olanda bir daha yeniləndi və mənim ictimai fəaliyyətim Heydər Əliyevin diqqət mərkəzində oldu.

1996-cı ilin yanvarında Gürcüstan parlamentinin nümayəndələri Bakıya gəlmişdi. Bakıda Prezident Sarayında Heydər Əliyev Gürcüstan parlamentinin o zamankı deputatları Ramiz Bəkirovu, Hidayət Hüseynovu və mənə ayrıca qəbul etdi. Ulu öndər bir saatdan çox çəkən görüşdə hər birimizi diqqətlə dindirdi, soydaşlarımızın qayğı və problemləri ilə maraqlandı. Qürurverici sözləri indi də yadımdadır: "Siz Gürcüstanda yaşayan azərbaycanlılar, unutmayın ki, bu ölkə sizin vətəniniz, dövlətinizdir. Siz bu dövlətin qurulmasında, möhkəmlənməsində və inkişafında gürcü qardaşlarla çiyin-çiyinə çalışmalısınız. Sizin Gürcüstan parlamentinin deputatı seçilməyiniz mənə çox sevindirir. Çalışın ki, Gürcüstanda yaşayan azərbaycanlılar öz zəka və bacarıqları ilə hamıdan öndə olsunlar".

1999-cu ilə kimi – deputat olduğum illərdə münasibətlərimiz davam etdi və Heydər Əliyevlə görüşlərim tələyimin ən xoş səhifələri kimi yaddaşımdadır. Amma növbəti seçkilərdən mən bu şans-

manəçilik törətdi. Bir sözlə, adamların mənə yaxından tanınmasını istəmədi və qisasını bu cür aldı, ikinci dəfə deputat seçilməyə imkan vermədi.

– Amma hakimiyyət strukturunda daha ciddi bir vəzifəyə irəli çəkilmisiniz – Gürcüstan Energetika Nazirinin müavini olmusunuz. Bu necə mümkün olmuşdu?

– Mənim sıxışdırıldığım bir vaxtda yenidən irəli çəkilməyim məhz Ulu öndərin adı ilə bağlıdır. Levan Mamaladze Eduard Şevardnadzenin komanadasında sözü keçən adam idi. Amma dahi siyasətçi olan Heydər Əliyevin diqqət və sayğısı mənə münasibətdə onun mövqeyinə üstün gəldi. Bu belə olmuşdu. 1999-cu ilin oktyabrında Heydər Əliyev Gürcüstanın Bakıda səfərdə olan dövlət naziri Vaja Lordukipanidzeni qəbul edəndə Ulu öndər soruşur ki, İsak Novruzov hardadır? O vaxtlar mənə kənd təsərrüfatı, təhsil və başqa nazirliklərin birində yüksək vəzifə veriləcəyi barədə müzakirələr gedirdi. Bu məsələlərin içərisində olan Lordukipanidze cavab verir ki, deputat seçilmədi, amma nazir müavini təyin ediləcək. Azərbaycan rəhbəri bildirir ki, Novruzov bacarıqlı kadrdir, iki xalqın dostluğunun möhkəmlənməsinə xidmət edir.

Onun bu siyasi dəstəyi mənə münasibəti istəlişirdi. Bundan sonra təyinat məsələsinin müzakirəsi bir az da sürətləndi və mənə olunan təkliflər sırasında Energetika Nazirliyində çalışmaq qərarını verdim. O dövrdə də enerji məsələsinin aktuallığı çox yüksək idi və Azərbaycanla əlaqələr sürətlə inkişaf edirdi. Belə bir mühüm vəzifəni seçməyimin obyektiv səbəblərdən biri də bu idi. Amma bu təyinat da daha 5 ay ləngi-

bu səfər mənim üçün də önəmli oldu.

Yerli azərbaycanlılarla görüşən Ulu öndər bu dəfə Gürcüstanın prezidenti Şevardnadzedən ciddi bir tərzdə soruşur ki, İsak Novruzov haradadır? Hələ 6 ay əvvəl bu məsələdən məlumatlı olan Şevardnadze cavab verir ki, energetika nazirinin müavini təyin etmişik, indi daha operativ və vacib işlərlə məşğuldur. Amma, əslində, o vaxt mənim bu təyinatım təsdiq olunmamışdı. Heydər Əliyevin Gürcüstan səfəri başa çatandan sonra, daha dəqiq desək, 5 gün sonra Gürcüstan prezidenti mənimlə bağlı məsələyə, nəhayət, son verməli oldu – gözlənilən sərəncamı imzaladı.

Martın 28-də mən Gürcüstanın energetika nazirinin müavini təyin edildim. Göründüyü kimi, bu təyinat Ulu öndərin Gürcüstandakı soydaşlarımızın taleyi ilə bağlı narahatlığından irəli gələn siyasəti nəticəsində mümkün oldu. Heydər Əliyevin təkidli mövqeyi və mənə inamı karyera yolunu yenidən açdı və bədxahlara da layiqli dərs verdi. Təbii ki, gürcü dilini mükəmməl bilməyim və Gürcüstanın hakimiyyət daireləri tərəfindən ciddi qəbul olunmağım Heydər Əliyevin diqqətindən yayınmamışdı. İndi görün Heydər Əliyev ən adi məsələlərdə belə nə qədər diqqətli və uzaqgörən bir insan olub. Onun nəzərindən heç nə zərər qədər yayınmayıb, xüsusən də azərbaycanlılara, o cümlədən Gürcüstan azərbaycanlılarına münasibətdə bu amil özünü dəfələrlə təsdiqləyib.

– Ümumiyyətlə, Ulu öndərin 1993-cü ildə xalqın təkidli tələbi ilə ikinci dəfə hakimiyyətə qayıdırdıqdan sonra Gürcüstanda soydaşlarımız münasibət sivil məcraya düşdü. Onların bu ölkənin köklü xalqı olması gerçəyi rəsmən qəbul edildi.

– Elədir. Ulu öndərin 1993-cü ildə xalqın təkidli tələbi ilə ikinci dəfə hakimiyyətə qayıdırdıqdan sonra Borçalının taleyi xüsusi diqqətdə alındı, hətta özü çətin durumda olan Azərbaycan bu müqəddəs işə səfərbər oldu. O vaxtlar Şəmkir Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı işləyən Aslan Aslanov məhz Heydər Əliyevin göstərişi ilə bu gərəklı missiyanın icrası ilə məşğul idi. Ulu öndərin Gürcüstan və gürcüstanlı azərbaycanlılarla bağlı tapşırıqlarının icrasında mən də birbaşa iştirakçı olmuşam.

Heydər Əliyev Azərbaycan – Gürcüstan əlaqələrinin möhkəmləndirilməsinə, daha da inkişafına, orada yaşayan soydaşlarımızın problemlərini həllinə, Gürcüstan ərazisində yerləşən milli abi-

göndərilən nümayəndələrə tapşırıldı ki, Gürcüstanda yaşayan soydaşlarımızın problemləri dərindən öyrənilsin.

Azərbaycan xalqının tanınmış şəxsiyyətlərindən olan Nəriman Nərimanovun, Cəlil Məmmədquluzadənin Tbilisidəki ev-muzeylərinin himayəyə götürülməsi barədə xüsusi tapşırıq verdi. Hələ sovet dövründə tarixi şəxsiyyətlərimizin evlərinə müxtəlif yollarla sahib olmuş ermənilərdən həmin mülklər alınaraq özəlləşdirildi. Daha sonra onların yüksək səviyyədə əsaslı təmiri aparıldı. Ekspozatlar əldə edildi və lazımi avadanlıqlar alındı, mənzillər xarici

liyi də pozmaq məqsədi güdüdü.

Bunun nə qədər böyük bir fəlakət olacağını o zaman yalnız Heydər Əliyev uzaqgörənliyi və müdriyyəti ilə qiymətləndirdi. Gürcüstanın o vaxtkı prezidenti Eduard Şevardnadze ilə olan dostluq münasibətlərindən məharətlə istifadə edən Ulu öndər bu fəlakətin qarşısını aldı. Ermənistan silahlı qüvvələri Gürcüstanda yaşayan erməni və erməni əsilli gürcülərlə əlaqəyə girərək qurduğu planlar iflasa uğradı və beləliklə, onların illərdən bəri həzləndirilənləri işğalçılıq əməlləri həyata keçmədi.

Gürcüstan azərbaycanlılarının pik

və daxili görünüşündəki tarixilik özünə qaytarıldı.

Bir sözlə, Heydər Əliyevin göstərişinə əsasən, Gürcüstanda həyata keçirilən belə işlər milli mənliliyimizin bərpasına verilən töhfə idi və yeni quruculuq işləri ilə ehatə olunmuşdu. Hər bir addım, həyata keçirilən çoxsaylı tədbirlər milli mənliliyimizin inkişafına və tərəqqisinə xidmət edirdi.

– Həmin dövrdə Azərbaycanda da vəziyyət çox gərgin idi. Tarixin ele keşməkeşli bir dövrü idi ki, Dağlıq Qarabağ və onun ətrafı sovet imperiyasının məkrli siyasəti sayəsində Ermənistan silahlı birləşmələri tərəfindən zəbt edilmişdi.

– Bunlar hamısı düşmən dairələr tərəfindən idarə olunurdu və ermənilər

həddinə çatın narahatlığı məhz Heydər Əliyevin uzaqgörən siyasəti sayəsində aradan qaldırıldı. Heydər Əliyev Azərbaycanın və Gürcüstanın dostluğunu müstəqillik epoxasında möhkəmləndirdi. Ən əsası, Borçalı torpağının Qərbi Azərbaycanın taleyini yaşamamasının qarşısını məhz ümummilli lider Heydər Əliyev aldı. Gürcüstan azərbaycanlıları bu xilaskarlıq heç zaman unutmayacaqlar.

– Maraqlı söhbətə görə sağ olun. Gürcüstanda yaşayan soydaşlarımız da daha xoş günlər arzulayırlar.

Namiq ƏHMƏDOV
XQ

Bakı–Tbilisi–Bakı